

Lausunto

19.12.2014

Valtiovarainministeriö

Asia: **Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain 9 §:n muuttamisesta**

Ehkäisevän päihdetyön verkosto on 36 järjestötoimijan verkosto, joka tekee muun muassa päihdepoliittista vaikuttamistyötä. Verkosto kiittää mahdollisuudesta lausua käsiteltävänä olevasta asiasta ja toteaa samalla lausuntoprosessista, että kolmen viikon lausuntoaika on poikkeuksellisen lyhyt. Erityisesti, kun tarkastellaan sitä, että lain on tarkoitus tulla voimaan jo vuoden 2015 alusta.

Allekirjoittaneet tahot verkostosta lausuvat luonnoksesta:

Nykyinen lainsäädäntö kohtuullinen

Suomessa pienpanimoiden valmisteveroja on alennettu vuodesta 1995 alkaen. Nykyisiä veroalennuksia on sovellettu maaliskuusta 2004 alkaen. Alkoholiverolain 9 §:n mukaan veroalennukset määräytyvät pienpanimon vuosituotannon mukaan neljässä luokassa niin, että alimmassa tuotantoluokassa veroalennus on 50 prosenttia tuotannon ollessa enintään 200 000 litraa olutta, toisessa luokassa 30 prosenttia tuotannon ollessa yli 200 000 mutta enintään 3 miljoonaa litraa, 20 prosenttia tuotannon ollessa yli 3 miljoonaa mutta enintään 5,5 miljoonaa litraa ja ylimmässä 10 prosenttia tuotannon ollessa yli 5,5 miljoonaa mutta enintään 10 miljoonaa litraa. EU:n rakennedirektiivissä (92/83/ETY) säädetään oluen pienpanimoalennuksesta ja sen yläraja on 20 miljoonaa litraa vuodessa.

On huomattava, että meillä veroalennus on luonteeltaan kumulatiivinen eli tuotannon kasvaessa kunkin kynnyksen yli ei korkeammalla veroprosentilla saatuja alennuksia menetä. Toinen huomioitava seikka on se, että vuoden 2004 veroalennuksen jälkeen alkoholiveroa on korotettu viisi kertaa. Tämä on kasvattanut pienpanimoalennuksen määrää, sillä prosentuaaliset veroalennusmäärät lasketaan korotetuista veromääristä. Kymmenen viime vuoden aikana pienpanimoiden verotuki on kasvanut seitsenker-
taiseksi.

Veroalennuksia on perusteltu pienpanimoiden toimintaedellytysten parantamisella, työpaikkojen lisäämisellä ja kilpailukyvyn parantamisella. Nämä ovat kaikki sinänsä kannatettavia seikkoja, mutta huomio on allekirjoittaneiden järjestöjen näkemyksen mukaan kyettävä kiinnittämään alkoholipolitiikkaan kokonaisuudessaan ja sen perustavoitteeseen vähentää alkoholista aiheutuvia haittoja. Luonnoksessa todetaan esityksen työllisyysvaikutukset vähäisiksi.

Esitetyt muutokset

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetään kahta merkittävää muutosta nykyiseen malliin. Allekirjoittaneet järjestöt nostavat niistä esiin seuraavat huomiot:

Luonnoksessa ehdotetaan korkeimman 50 prosentin veroalennukseen oikeuttavan tuotannon rajaa korotettavaksi nykyisestä 200 000 litrasta 500 000 litraan. Enemmistö nykyisistä pienpanimoista (24 kpl) sijoittuisi tähän tuotantoluokkaan.

Allekirjoittaneet järjestöt toteavat, että tämä eittämättä parantaisi pienimpien pienpanimoiden toimintaedellytyksiä ja kasvumahdollisuuksia. Pienpanimoalennuksella vaikutetaan lähinnä siihen, miten oluen myynti jakautuu pienten ja suurten panimoiden kesken. Valtionvarainministeriön (VM) vero-osaston taustamuistiossa (3.6.2014) tuodaan esille, että näiden muutosten vaikutukset Suomessa myydyn oluen keskihintaan ja siten oluen kokonaiskulutukseen nykyisillä tuotantomäärillä olisivat marginaaliset. Pienpanimotuotanto kasvaisi todennäköisesti jonkin verran, mutta korvaisi samalla yleisen verokannan mukaan verotettua oluen tuotantoa. Alkoholiveron tuotto laskisi ja verotuen määrä kasvaisi. Järjestöt muistuttavat, että pienimmille pienpanimoille kompensoidaan jo nykyisellä mallilla Suomen korkea olutvero.

Toinen merkittävä muutos on esitys pienpanimoiden vuosituotannon ylärajan korottamista 15 miljoonaan litraan vuodessa. Näin siis pienpanimoksi määriteltäisiin panimo, jonka vuosituotanto ei ylitä tuota 15 miljoonan litran rajaa. Verohelpotusten raja on tällä hetkellä 10 miljoonaa litraa. Tämän kynnyksen ylittyessä panimo menettää nykyisessä mallissa helpotukset kokonaan. Luonnoksessa ehdotettu muutos tarkoittaisi sitä, että 10 miljoonan litran kynnyksen ylittyessä veroalennuksia ei menettäisi, kunhan tuotanto ei ylitä 15 miljoonaa litraa, mutta veronalennusta ei myönnettäisi 10 miljoonaa litraa ylittävälle tuotannon osuudelle.

Allekirjoittaneet järjestöt eivät pidä perusteltuna verohelpotukseen oikeuttavan tuotannon ylärajan nostamista. Tällä hetkellä Suomessa toimii vain kaksi yli miljoona litraa olutta tuottavaa pienpanimoa, joista vain toinen on lähellä nykyistä ylärajaa. Järjestöt kysyvät, onko yli 10 miljoonaa litraa vuodessa tuottava panimo Suomen varsin pienillä markkinoilla enää lainkaan pienpanimo. VM:n taustamuistion mukaan 10 miljoonaa litraa tuottava panimo saa jo nykyiselläkin mallilla verotukea yhtä paljon kuin 19 pienpanimoa, jotka tuottavat 200 000 litraa. Ehdotus toimisi alkuperäistä ideaa, pienpanimoiden tukemista, vastaan. Luonnoksessakin todetaan, että ehdotettu muutos hyödyttäisi pienpanimoita, joiden vuosituotanto jo nykyisellään on suurta.

Pienpanimo-tuotanto on kasvanut kolmeen prosenttiin Suomen olutmarkkinoista jo nykyisellä järjestelmällä. Järjestöt korostavat, ettei harjoitettu veropolitiikka saa johtaa kulutuksen kasvamiseen. Järjestöt ovat huolissaan siitä että pääministeri Stubbin hallitusohjelmassa luovuttiin alkoholilain kokonaisuudistuksesta eikä maltillisille veronkorotuksille ole tilaa. Alkoholiveron maltilliset korotukset toisivat valtiolle verotuloja, vähentäisivät nopeasti alkoholista aiheutuvia haittoja ja hyödyntäisivät myös pienpanimoita. Järjestöt muistuttavat, että alkoholista aiheutunut lasku Suomelle oli vuonna 2011 1,2 – 1,5 miljardia euroa välittöminä kustannuksina.

Lausunnon keskeinen sisältö

Allekirjoittaneet järjestöt tuovat esiin huolensa siitä, että muistiossa kuvatut ehdotukset on suunniteltu parantamaan suurten pienpanimoiden toimintaedellytyksiä. Suomessa on vain kaksi yli miljoona litraa olutta tuottavaa pienpanimoa, joista toinen toimii nykyisen mallin mukaisen verohelpotusten ylärajan, 10 miljoonan litran vuosituotannon tuntumassa.

Mikäli valtio haluaa parantaa nimenomaan aidosti pienten pienpanimoiden toimintaedellytyksiä, vaikuttaa ehdotus korkeimman 50 prosentin veroalennukseen oikeuttavan tuotannon rajan nostamisesta nykyisestä 200 000 litrasta 500 000 litraan perustellulta.

Ehdotettujen muutosten vaikutuksia on kuitenkin arvioitava myös suhteessa alkoholi- ja politiikan peruseräpäätöseen alkoholista aiheutuvien haittojen vähentämiseen. Lisäksi on tarkasteltava alkoholipolitiikkaa kokonaisuutena, jottei toteuteta yksittäisiä toimia, joiden kokonaisvaikutuksia ei ole huomioitu. Tällä hetkellä eduskunnassa on käsitteilyssä lakialoite pienpanimoiden ulosmyyntioikeuden helpottamisesta. Samaan aikaan pääministeri Stubbin hallitus on luopunut alkoholilain kokonaisuudistuksesta eikä maltillisille alkoholiveron korotuksille näy jatkoa.

Alkoholipolitiikasta puhutaan usein elinkeino- ja työllisyysnäkökulmista. Alkoholilainsäädännön tulee kuitenkin perustua **kansanterveydellisiin lähtökohtiin**. Vaikka suomalaisten alkoholinkulutus onkin hienoisessa laskussa, niin kulutuksen taso on korkea ja haitat mittavat. Allekirjoittaneet järjestöt korostavat, että päätöksissä tulee painottua kansanterveys, yhteiskunnan hyvinvointi ja kansantalous enemmän kuin yhden toimialan menestys.

Lausunnon antajat

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
 A-klinikkasäätiö
 Elämäni Sankari ry
 Ensi- ja turvakotienliitto ry
 Koulutus Elämään säätiö
 KRAN rf
 Kriminaalihuollon tukisäätiö
 Music Against Drugs ry
 Raittiuden Ystävät ry
 Sovatek-säätiö
 Suomen Ash ry